



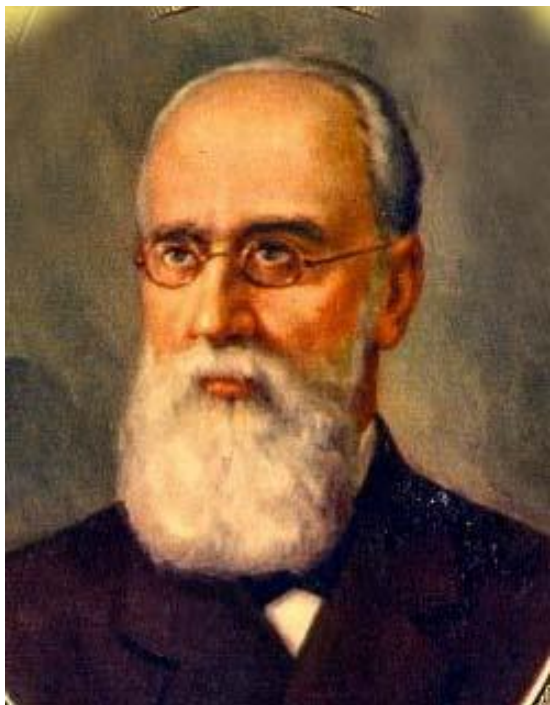
Урок 4.

14.09.22

Панас Мирний.

Основне про життєвий і творчий шлях.

Загальна характеристика творчості



Цілеспрямована, зігріта
глибокою любов'ю до народу,
творчість письменника
найвірогідніше від усього
засвідчує, чим жила ця
людина – суворий
літописець епохи.

О. Гончар

Олесь Гончар назвав свого літературного вчителя Панаса Мирного «першим симфоністом української прози», «суворим літописцем епохи».

«Одним із прекрасних незнайомців» вважали сучасники «найвизначнішого українського повістяра», чиє життя могло б стати темою для авантюрно-пригодницького роману.

Панас Якович Рудченко (псевдонім – Панас Мирний) народився 13 травня 1849 року в місті Миргороді на Полтавщині в родині дрібного чиновника.

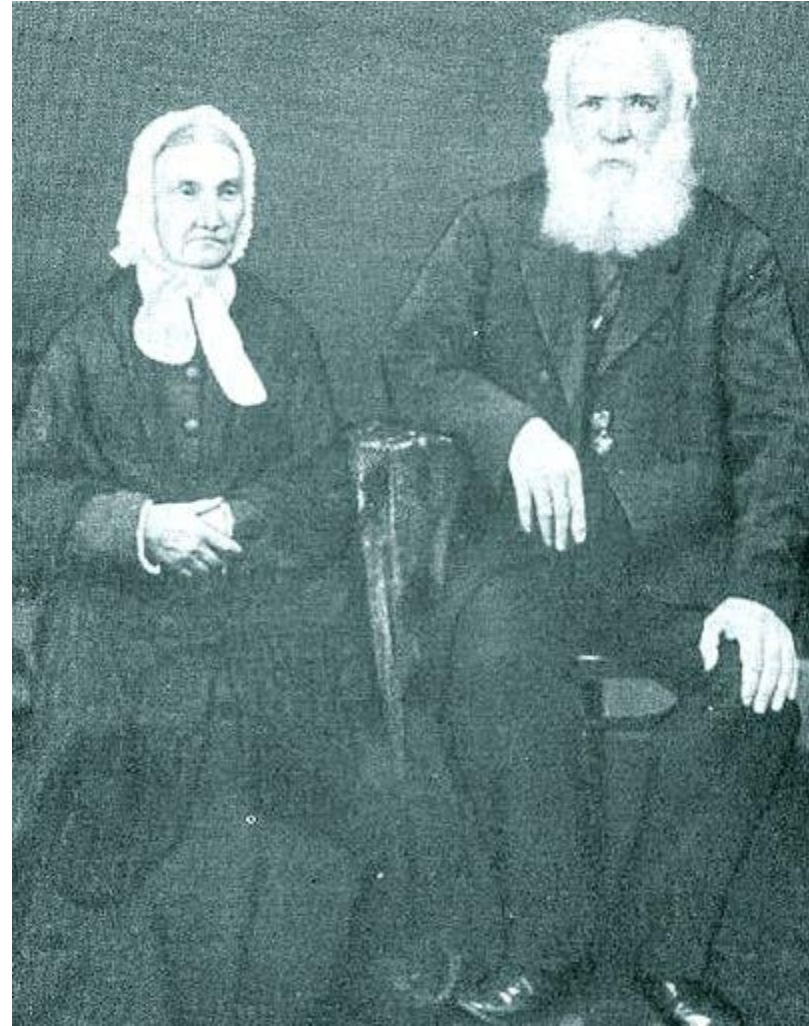


Батьки письменника
жили в злагоді та
взаємній пошані. У сім'ї
додержували
патріархальних звичаїв,
вели натуральне
господарство.

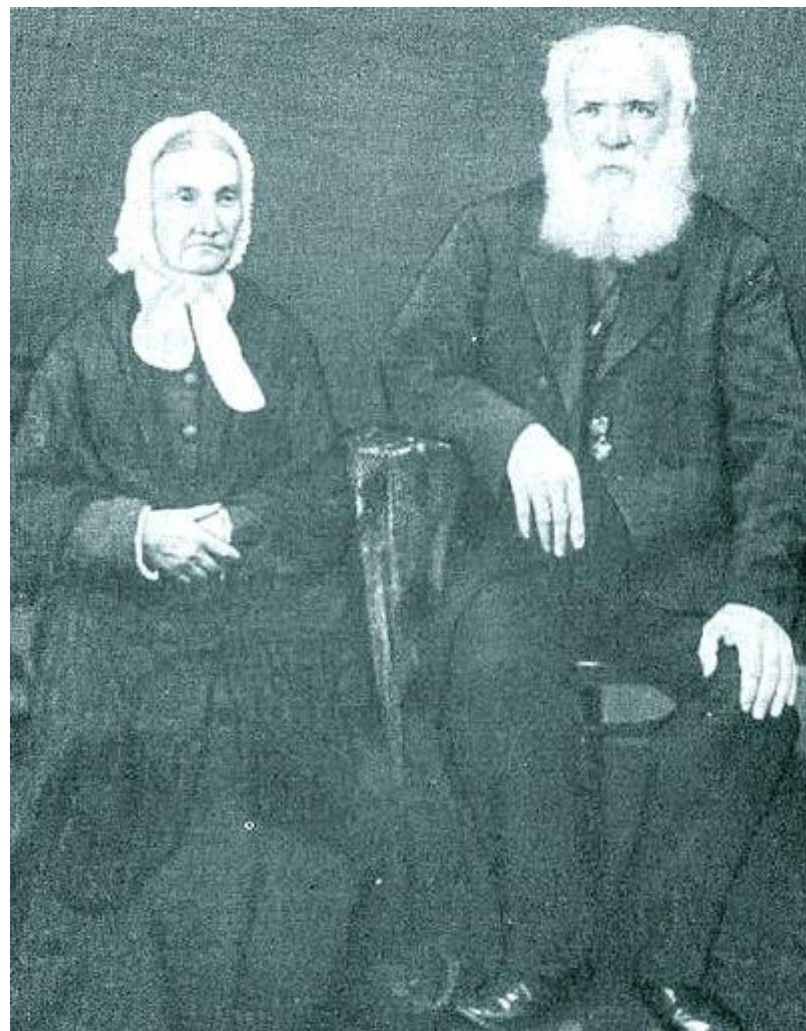


Батьки Панаса Мирного,
Тетяна Іванівна та
Яків Григорович Рудченки

Батько, Яків Григорович,
служив на посаді
канцеляриста, пізніше був
бухгалтером повітового
скарбництва. Вважав, що
сини повинні стати
чиновниками, а дочка
обов'язково має вийти за
клерка. Діти поважали
батька за любов до роботи
й справедливе ставлення до
всіх.



Мати, Тетяна Яківна,
вела домашнє
господарство,
захоплювалася
кулінарією й народною
медициною (до неї
зверталися люди навіть із
навколишніх міст і сіл).
Із дітьми спілкувалася
тільки українською;
уміла цікаво розповідати
бувальщини й історичні
оповідки, імітуючи
голоси дійових осіб.



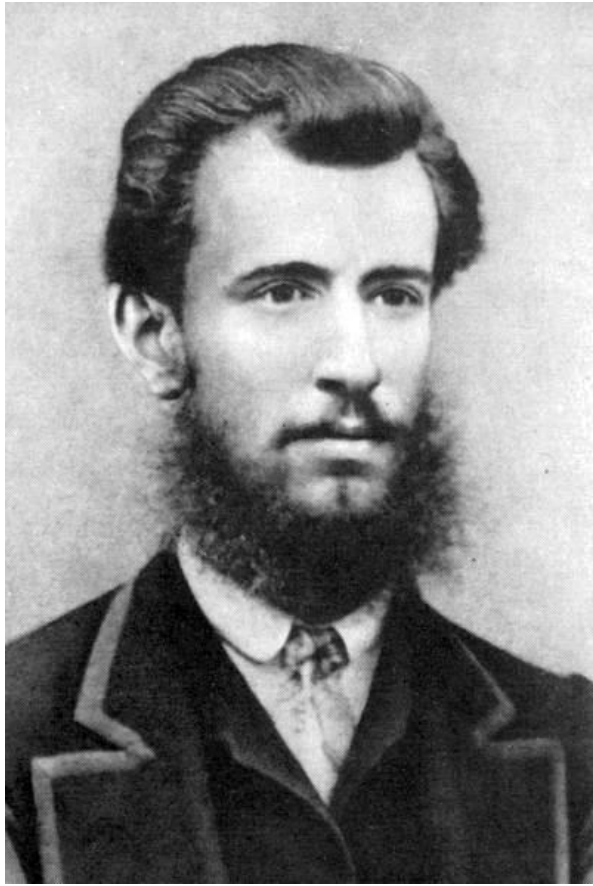
У світ народної творчості хлопчика ввела добра й мудра нянька Оришка, яка стала прообразом Чіпчиної баби в романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Цей твір Панас Рудченко написав разом зі старшим братом Іваном, до якого найбільше тягнувся з дитинства.

З Миргорода родина переїхала до Гадяча. У місцевому повітовому училищі брати здобули середню освіту. Панасові дуже подобалася наука, за успіхи в навчанні щороку одержував похвальні листи, мріяв про гімназію й університет. Однак далі вчитися брати Рудченки не змогли через скромні сімейні статки. Утім завдяки винятковій працьовитості й старанності досягли згодом високих посад і чинів.



У 1862 році Панас закінчив Гадяцьке повітове училище. З 1863 року служив канцеляристом у Гадячі, через рік стає помічником бухгалтера.





У 1864 році його переводять до
Прилук на посаду
письмоводителя (1864–1867). У
листі до брата писав: «...Не
життя мені в Прилуці, хочеться
вирватись і покинути скверний
город з його поганим
людом, з його гидким
чиновництвом».

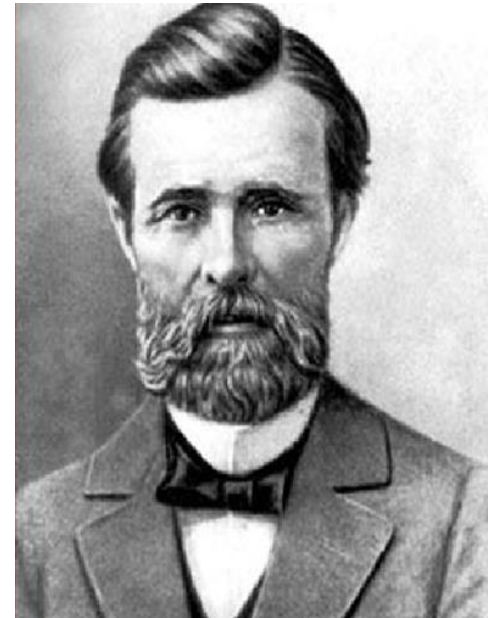
У 1867–1871 роках працював помічником бухгалтера в Миргороді. 5 березня 1870 року Панас Рудченко, доведений нудним життям і постійним приниженням з боку керівництва до розпачу, написав у щоденнику:

«І найшли на мене думки одна другої тяжче, одна другої важче. Пригадалася моя служба і в Гадячому, і в Прилуці, і тут. Невесело... і як невесело зробилось на душі... Серце моє наливалось огнем, у грудях ходили прибої гніву... О, чим я тобі відомщу, дурний начальнику, за твої даремні постріки, за твоє огудне і неправдиве слово?! Ні, я виставлю тебе напоказ усьому мирові, твої дурні привички».

У 1871 році домогся призначення в
губернський центр Полтаву, де й прожив до кінця своїх
днів. Поступово кар'єра йде вгору - аж до посади
провідного співробітника Полтавської губернської
казенної палати. Попри істотні успіхи робота чиновника
ніколи не давала морального задоволення, а
сприймалася як сумна невідворотність і рутинна.



Вихід із духовної кризи
підказав Іван Нечуй-
Левицький,
який саме з'явився
на літературній арені зі
своїми першими
творами. І молодий
бухгалтер Полтавського
скарбництва також вирішив
писати, щоб сказати правду
про свій прекрасний і
нещасний народ.





Особисте життя- суцільна драма. Дівчина, із якою хотів одружитися, проміняла його на солдата-москаля, інша ж не відповідала взаємністю. Цей досвід ліг в основу певних сюжетних ліній геніального роману «Повія», головна героїня якого – збірний образ дівчат, яких кохав письменник.

Сильне почуття виникло в
Панаса Рудченка до
вчительки музики
Полтавського інституту
шляхетних дівчат
Олександри Шейдеман. Її
обізнаність у літературі,
музиці, молодість і глибокі
блакитні очі вразили серце
40-літнього письменника.
Знаючи, що в дівчини є
наречений, він вирішив
боротися за її
руку й серце.



У квітні 1889 року Панас Рудченко обвінчався з Олександрою Шейдеман. Згодом турбот та клопоту в родині Рудченків побільшало: дружина народила трьох синів, а стан її здоров'я погіршився. На початку ХХ століття письменник придбав будиночок для своєї великої родини, мріючи, що той стане родинним гніздом. На жаль, доля розпорядилася інакше...



Три сини - Віктор, Михайло, Леонід



Віктор (1892-1895)
Закінчив юридичний
факультет
Московського
університету; писав
вірші, любив
мистецтво.
Загинув 1915р. в
боях під Рівним.



Михайло (18??-1974)
Навчався у
Варшавському та
Катеринославському
політехнічних
інститутах.
Директор музею
Панаса Мирного в
Полтаві. Його син
Юрій загинув на
Кавказі в 1942р.

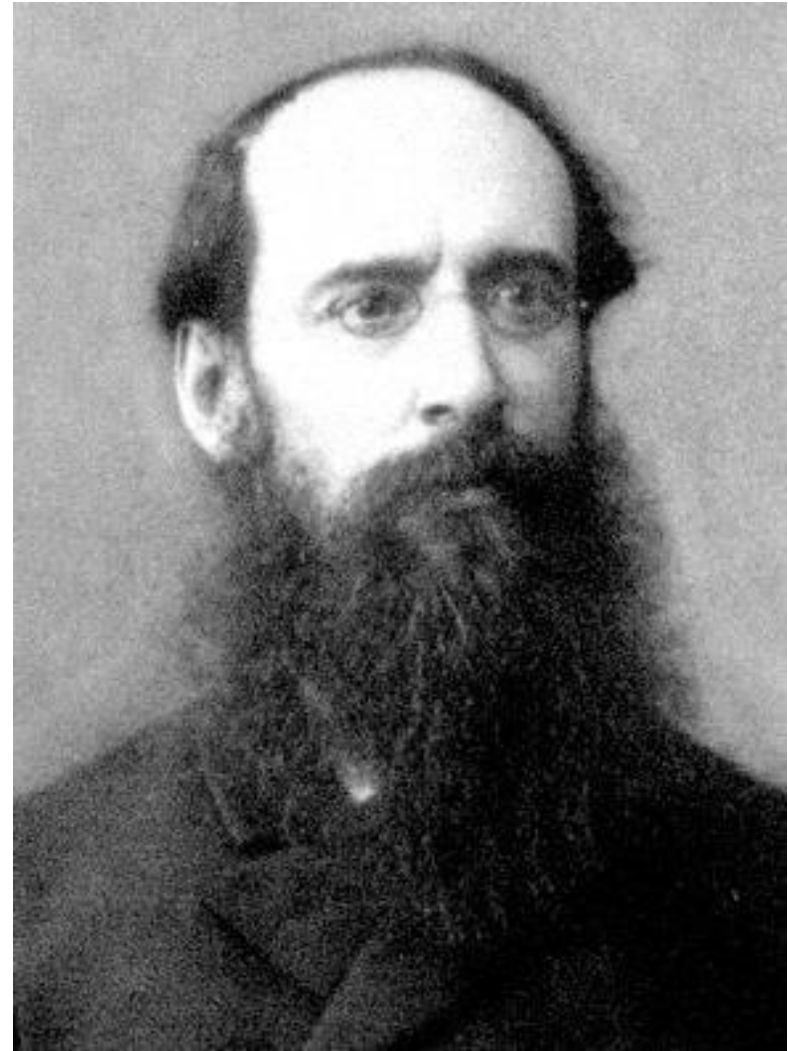


Леонід (18??-1918)
Навчався у
Київському
артилерійському
училищі, служив у
армії Симона
Петлюри.

Держава належним чином оцінила працю чиновника Панаса Рудченка (до речі, за 40 років служби він ні з ким не конфліктував, тому не випадково його позитивні герої відзначаються добротою й умінням прощати): отримує орден Станіслава II ступеня, а згодом – орден Анни II ступеня, а в 1914 році – чин дійсного статського радника (чин цивільного генерала, що прирівнювався до губернаторської посади).



Був членом Полтавської
громади, входив
до складу комісії міської
Думи й брав активну
участь у спорудженні
пам'ятника
Іванові Котляревському в
Полтаві.



Із нагоди 66-річчя в 1915 році Панаса Рудченка вшановують як високого за рангом, талановитого й сумлінного чиновника. У той час полтавська жандармерія розшукує «політично підозрілу особу» Панаса Мирного. Через те, що Панас Рудченко писав під псевдонімом і жодного разу не опублікував свого фото, бо не шукав людської слави, його особа була невідома жандармерії.

Панас Мирний підтримував дружні зв'язки з багатьма діячами української культури - із великим енциклопедистом Іваном Франком, філігранним новелістом Василем Стефаником, композитором Миколою Лисенком, драматургами Іваном Карпенком-Карим і Михайлом Старицьким, режисером та актором Марком Кропивницьким, письменником Михайлом Коцюбинським, поетесою Лесею Українкою, акторкою Марією Заньковецькою.

Панас Мирний знаний як письменник, дослідник і палкий оборонець та популяризатор української мови, перекладач (на українську) творів Олександра Пушкіна, Михайла Лермонтова, Івана Тургенєва, Олексія Островського, Вільяма Шекспіра, Генрі Лонгфелло, укладач українсько-російського словника, який так і не було опубліковано (текст зберігся в рукописі).

З березня 1919 року
письменник часто
хворіє, але продовжує
працювати, бо мусить
утримувати родину.



28 січня 1920 року класик української літератури помер від інсульту. Труну під червоною китайкою, за давнім козацьким звичаєм, везли на санях двома парами волів. Поховали письменника на військовому цвинтарі Полтави, поруч зі старшим сином.



Дружина пережила чоловіка на 20 років. Разом із сином вони відкрили в будинку Панаса Мирного меморіальний музей, першим директором якого був Михайло Панасович Рудченко.



Особливості творчості Панаса Мирного

- усе життя писав поезії, кажучи, що вони допомагають йому краще творити «дзвінку прозу»;
- улюбленою темою автора були життя й праця, мрії й сподівання селянства, бо справжнє мистецтво, на його думку, має бути пов'язане з народним життям;
- започаткував нові жанрові різновиди в українській літературі: психологічне оповідання й новела, соціально- психологічний роман і повість, художній нарис, сатирична казка;
- його творам властиві широта й вільний вияв думки в реалістичному осмисленні всієї багатогранності життя людини;

Особливості творчості Панаса Мирного

- демонстрував глибокий психологізм творення характерів персонажів;
- використовував у розкритті характерів вільну композицію, поєднання розповіді з оповіддю, зміщення часових параметрів, прийоми спогадів, сновидінь, марень головного героя;
- порушував проблеми ролі української інтелігенції в суспільному житті, змальовував різні типи інтелігентів.

Афоризми Панаса Мирного

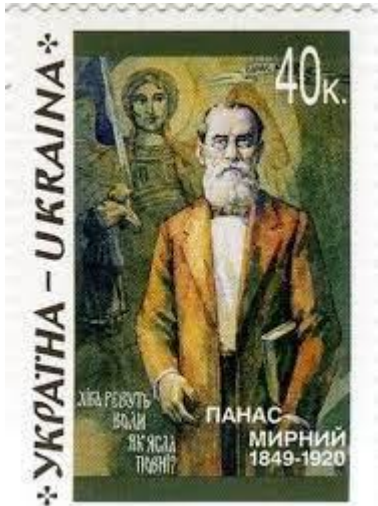
- Мова — жива схованка людського духу, його багата скарбниця, у яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, досвід, почування.
- Легка тому робота, хто її робить по своїй волі.
- Немає долі — немає й радості!
- Життя — що стерняста нива: не пройдеши, ноги не вколовши.
- Дожидатись страшного страшніше, ніж його пережити.
- Немає долі – немає й радості!
- Поки не знаєш добра у світі, то й лихо добром стає.



Пам'ятна монета



Миргородська школа №1 ім. Панаса
Мирного



Поштова
марка



Музей Панаса Мирного, м. Полтава



Вулиця Панаса Мирного в
Києві

Відео до уроку:

<https://cutt.ly/cZCdAix>

Панас Мирний. Біографія в датах

Домашнє завдання:

- опрацювати теоретичний матеріал за підручником (стор. 43-46);
- знайти 10 цікавих фактів про митця;
- прочитати роман *«Хіба ревуть воли, як ясла повні?»*;
- погратись у гру за посиланням:
<https://cutt.ly/AXuRjWG>